

Фінанси

УДК 336.763.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18144750>

**Інституційні засади формування ринку банківських послуг: світовий
контекст**

Назаренко Ярослава Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,

Національний транспортний університет, 01010 Україна, Київ, вул.

Омеляновича-Павленка 1, iaroslavnanazarenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2343-6988>

Гуцалюк Олена Ігорівна

старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту Національного
транспортного університету, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-

Павленка, 1, sheptynova_lena@ukr.net,

<https://orcid.org/0000-0001-7435-116X>

Прийнято: 20.12.2025 | Опубліковано: 01.01.2026

Анотація: Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку ринку банківських послуг з акцентом на досвід провідних країн світу. Для досягнення поставленої мети в ході дослідження було використано комплекс відомих наукових **методів:** методи узагальнення було використано для узагальнення світового досвіду формування ринку банківських послуг, а також для формування висновків і рекомендацій; метод порівняння було використано для виявлення спільних та відмінних рис функціонування провідних країн, метод структурно-функціонального аналізу застосовано для дослідження внутрішньої

організації ринку банківських послуг і ролі його основних інституційних елементів, системний підхід дозволив розглядати ринок банківських послуг як комплексну динамічну систему, що включає взаємопов'язані елементи: банківські установи, регуляторні органи, клієнтів та технологічну інфраструктуру. **Результати.** У роботі проаналізовано ключові фактори, що визначають еволюцію банківських систем у контексті глобалізації світової економіки. Розкрито сутність та особливості основних моделей функціонування ринку банківських послуг у розвиненою економікою, визначено спільні та відмінні риси у їх організації та регулюванні. На основі узагальнення міжнародного досвіду сформульовано рекомендації щодо адаптації успішних зарубіжних практик до умов розвитку національного банківського сектору. **Висновки.** Міжнародний досвід свідчить, що успішний розвиток ринку банківських послуг залежить від поєднання технологічних інновацій, ефективного регулювання та гнучкості банківських установ у задоволенні потреб клієнтів. Запропоновано рекомендації щодо інтеграції найкращих зарубіжних практик у вітчизняну банківську систему з метою підвищення її ефективності та конкурентоспроможності у глобальному середовищі.

Ключові слова: банк, банківські послуги, банківська система, глобальні тенденції, ринок банківських послуг, світовий досвід.

The institutional foundations of the banking services market: a global context

Iaroslava Nazarenko

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Audit, National Transport University,
01010 Ukraine, Kyiv, 1 Omelianovycha-Pavlenka street,
iaroslavnanazarenko@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-2343-6988>

Hutsaliuk Olena

Senior Lecturer of the Department of Finance, Accounting and Audit,
National Transport University,
01010 Ukraine, Kyiv, 1 Omelianovycha-Pavlenka street
sheptynova_lena@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-7435-116X>

Abstract: The purpose of this article is to examine current trends in the development of the banking services market, with a focus on the experiences of leading countries worldwide. To achieve this goal, a set of well-known scientific methods was used in the course of the study: generalization methods were used to summarise global experience in the formation of the banking services market, as well as to draw conclusions and make recommendations; the comparison method was used to identify common and distinctive features of the functioning of leading countries; the method of structural and functional analysis was used to study the internal organisation of the banking services market and the role of its main institutional elements, and the systematic approach allowed us to consider the banking services market as a complex dynamic system comprising interrelated elements: banking institutions, regulatory bodies, customers and technological infrastructure. **Results** The article analyses key factors that determine the evolution of banking systems in the context of the globalisation of the world economy. It reveals the essence and features of the main models of the banking services market in developed economies and identifies common and distinctive features in their organisation and regulation. Based on a summary of international experience, recommendations are formulated on adapting successful foreign practices to the conditions of the national banking sector's development. **Conclusions.** International experience shows that the successful development of the banking services market depends on a combination of technological innovation, effective regulation and the flexibility of banking institutions in meeting customer needs. Recommendations are proposed for integrating best international practices into the domestic banking system in order to increase its efficiency and competitiveness in

the global environment.

Keywords: bank, banking services, banking system, global trends, banking services market, international experience.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний ринок банківських послуг перебуває під впливом глибоких глобалізаційних трансформаційних процесів, цифровізацію та зростанням ролі фінансових інновацій. Інституційні засади його функціонування стають ключовим чинником забезпечення стабільності банківської системи, підвищення її конкурентоспроможності та здатності ефективно задовольняти потреби економіки і населення. Формування ефективного ринку банківських послуг є одним з ключових факторів стабільного функціонування фінансової системи та загального економічного розвитку будь-якої країни. Для України ця проблема набуває особливого значення в контексті інтеграції в глобальну економіку, пошуку конкурентних переваг та забезпечення фінансової стабільності. Однак розвиток національного ринку банківських послуг ускладнюється низкою інституційних проблем, серед яких – недосконалість законодавчої бази, низький рівень довіри населення до банків, недостатня диверсифікація банківських інститутів, а також відсутність ефективних регуляторних механізмів, які враховували б специфіку українського ринку та найкращі міжнародні практики.

Таким чином, постає нагальна потреба у проведенні досліджень інституційних засад формування ринку банківських послуг України в світовому контексті, що дозволить не лише поглибити теоретичні основи розуміння механізмів функціонування банківського сектору в умовах глобальної економіки, а й запропонувати адаптивні та ефективні регуляторні механізми, здатні підвищити стабільність, конкурентоспроможність та доступність банківських послуг в Україні. Розкриття цих питань є важливим як для розвитку наукової думки в сфері фінансів, так і для практичного поліпшення банківського

сектору, що забезпечить сталий фінансовий розвиток та підтримає довіру суспільства до фінансових інститутів

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів інституційної побудови та функціонування ринку банківських послуг науковці приділяють значну увагу. Зокрема, у працях О. Дзюблюка та О. Васюренка [1] розглянуто роль інституційних засад у забезпеченні фінансової стабільності та підвищенні конкурентоспроможності банківських установ. Наукові роботи І. Лютого [2], С. Міщенко [3] та Далгич К.В [4], Пономаренко О. [7], Холодної Ю. Є. [8], Ігнатюк А., Колоша В. [18] акцентують увагу на важливості формування ефективних механізмів регулювання і нагляду, які відповідають сучасним викликам глобалізації та цифровізації. Питанням цифрової трансформації банківського сектору та впровадження фінансових технологій присвячені дослідження Н. Маслак і Л. Примостки [14], у яких підкреслюється значення інновацій для підвищення якості банківських послуг та розширення фінансової інклюзії. Вагомий внесок у дослідження інституційних аспектів функціонування банківських ринків зробили й зарубіжні науковці. Так, роботи В. Бруно, І. Шім, Х.Шін [12] С, С Ферейри [19] висвітлюють взаємозв'язок між регуляторною політикою та стійкістю фінансових систем, а публікації Дж. Стігліца [16] аналізують проблематику асиметрії інформації та роль держави у запобіганні фінансовим кризам.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених дослідженню інституційних засад функціонування банківських ринків, низка важливих аспектів залишаються недостатньо опрацьованими. Більшість наукових робіт зосереджуються або на регуляторних підходах або на впливі фінансових інновацій, залишаючи поза увагою їхню взаємодію в єдиній інституційній системі. Більшість наукових праць зосереджується на макроекономічних аспектах стабільності, тоді як соціальний вимір (захист прав споживачів,

фінансова інклюзія, формування культури взаємодії банків і клієнтів) потребує більшої уваги. Таким чином, існує потреба у поглибленому дослідженні комплексного підходу до формування інституційних засад банківських ринків з урахуванням світового досвіду, глобальних викликів і національних особливостей, що й зумовлює актуальність даної статті. Таким чином, подальші дослідження мають зосередитися на адаптації зарубіжних підходів до національних реалій з урахуванням особливостей перехідних економік, інституційної спроможності регуляторів та рівня фінансової культури населення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є дослідження сучасних тенденцій розвитку ринку банківських послуг з акцентом на досвід провідних країн світу. **Для досягнення мети були поставлені такі завдання:**

- проаналізувати міжнародні підходи до інституційної організації банківських систем (американську, європейську, японську та ісламську),
- визначити сильні та слабкі сторони кожної з моделей та оцінити їх вплив на стабільність та інноваційність банківських систем,
- обґрунтувати можливості використання світового досвіду для вдосконалення інституційної структури вітчизняного ринку банківських послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ринок банківських послуг є складною соціально-економічною системою, яка поєднує у собі різні рівні взаємодії – від державного регулювання до безпосереднього контакту банків із клієнтами. Його функціонування визначається комплексним впливом інституційних, регуляторних, технологічних та ринкових факторів, що перебувають у постійній динаміці. Така багатофакторність зумовлює необхідність розглядати ринок банківських послуг не лише як економічний сегмент, а як особливу соціально-фінансову інфраструктуру, яка забезпечує розвиток економіки та формує фінансову культуру суспільства.

Визначальною складовою ефективного розвитку банківського ринку є його інституційна побудова, що охоплює:

- правові норми (законодавство, міжнародні стандарти, регуляторні акти), які визначають правила діяльності банківських установ;
- організаційні структури (центральні банки, регуляторні органи, система страхування вкладів), що забезпечують стабільність та нагляд;
- ринкові інститути (комерційні банки, небанківські фінансові установи, фінтех-компанії), які безпосередньо формують пропозицію банківських послуг;
- суспільні інститути (система довіри, корпоративна культура, професійні стандарти), що впливають на поведінку учасників ринку.

Важливою особливістю ринку банківських послуг є його подвійна природа. З одного боку, він виконує суто економічні функції, пов'язані з акумуляцією та ефективним перерозподілом фінансових ресурсів. Банки виступають посередниками між тими, хто має тимчасово вільні кошти, та тими, хто потребує фінансування. Через депозитні, кредитні, інвестиційні та розрахункові операції вони створюють умови для підтримання ліквідності економіки, стимулюють розвиток бізнесу та забезпечують стабільність грошово-кредитної системи.

З іншого боку, ринок банківських послуг виконує суспільні функції, оскільки його стабільність та ефективність прямо впливають на рівень добробуту населення, довіру до фінансових інститутів і навіть на соціальну згуртованість. Наприклад, наявність дієвої системи гарантування вкладів підвищує фінансову безпеку громадян, а доступність банківських послуг для малого бізнесу створює додаткові можливості для економічного зростання та зайнятості.

Важливою складовою діяльності банків є формування механізмів кредитування та інвестування, що сприяє розвитку виробничого сектору, інноваційних проєктів та інфраструктури. Саме через ці механізми банки реалізують свою ключову роль у стимулюванні економічної активності та забезпеченні сталого розвитку. Не менш значущою функцією ринку банківських

послуг є підтримка довіри між учасниками фінансових відносин. Довіра є основою фінансової стабільності: клієнти повинні бути впевнені у надійності банківських установ, а банки – у кредитоспроможності позичальників. Інституційні механізми, зокрема система банківського нагляду, гарантування депозитів та регулювання ризиків, відіграють ключову роль у формуванні цього середовища довіри.

Таким чином, ринок банківських послуг є багатовимірною системою, яка поєднує економічні та соціальні аспекти. Його ефективне функціонування залежить від узгодженої взаємодії інституційних правил, регуляторних механізмів, технологічних інновацій та ринкових стимулів. Саме ця взаємодія забезпечує не лише стабільність банківського сектору, а й стійкість економіки загалом.

Світовий досвід підтверджує, що ефективність банківського сектору прямо залежить від якості його інституційної бази. Зокрема, у країнах із розвинутою економікою (США, Велика Британія, Німеччина, Японія) саме інституційні чинники – незалежність центральних банків, ефективність регуляторної політики, прозорість ринкових відносин – забезпечують стійкість фінансових систем навіть у періоди глобальних криз.

У сучасному розумінні банківська система включає центральний (національний) банк, комерційні банки, а також інші кредитно-розрахункові установи різного профілю, які функціонують у межах національної фінансової системи. За структурою ці системи поділяються на однорівневі, дворівневі та трирівневі.

Однорівнева система притаманна економікам із домінуванням державної форми власності, де банки мають подібні функції.

Дворівнева і трирівнева моделі передбачають наявність центрального банку на верхньому рівні, а нижчі рівні – це комерційні та спеціалізовані фінансові установи, діяльність яких має на меті отримання прибутку.

Варто зазначити, що межа між другим і третім рівнями часто умовна, тому

в наукових джерелах одна й та сама банківська система може одночасно характеризуватися як дворівнева або триврівнева.

Незважаючи на різноманіття банківських моделей у світі, більшість дослідників схиляються до того, що існує дві основні – американська та європейська. Водночас все більше фахівців підтримують думку, що до переліку варто додати ще японську та ісламську моделі, адже кожна з них має свої унікальні особливості функціонування банківського ринку, навіть попри подібність у структурі.

Американська модель. Банківська система США остаточно сформувалася у 1980 році після ухвалення низки законів, зокрема «Про Федеральну резервну систему» та «Про дерегулювання депозитних установ і монетарний контроль». Хоча елементи цієї системи існували й раніше, саме тоді вона набула цілісного вигляду.

Сьогодні банківська система США є тривірневою:

1. Перший рівень – Федеральна резервна система (ФРС), до якої входять 12 регіональних федеральних резервних банків, а також регуляторні органи.
2. Другий і третій рівні – це комерційні банки, що входять або не входять до ФРС, а також спеціалізовані небанківські фінансові установи.

Центральною ланкою виступає саме Федеральна резервна система, яка виконує ключові функції національного масштабу [5]:

- ✓ Визначає та реалізує грошово-кредитну політику з метою забезпечення стабільності цін, повної зайнятості та оптимальних довгострокових відсоткових ставок.
- ✓ Контролює фінансову систему, знижуючи ризики, що можуть мати системний вплив.
- ✓ Забезпечує стабільність окремих фінансових інституцій і регулює їх вплив на всю систему.

- ✓ Підтримує ефективність платіжної інфраструктури, включаючи проведення розрахунків для уряду США та банківського сектору.
- ✓ Захищає права споживачів, вивчає нові тенденції, здійснює моніторинг проблем та впроваджує споживчі регламенти й закони.

Однією з ключових особливостей американського ринку банківських послуг є значна роль регіональних банків. Їх діяльність регулюється окремим законодавством кожного штату, що з одного боку впливає на прибутковість і особливості функціонування, а з іншого – забезпечує певний захист від надмірної конкуренції з боку великих банків. Ще одна характерна риса американської банківської системи – широке поширення банків, які працюють без розгалуженої мережі відділень. Саме це, за словами автора, пояснює велику кількість банків у США, адже модель «банку без відділень» є найпоширенішою в країні [6].

Європейський ринок банківських послуг. Банківська система країн Європи побудована за дворівневою моделлю. З утворенням єврозони її структура дещо змінилася – у 1998 році для реалізації єдиної грошово-кредитної політики було створено Європейський центральний банк (ЄЦБ). Національні банки країн-членів ЄС виконують функції центральних банків у своїх державах.

Європейська система центральних банків відповідає за такі завдання [6]:

1. формування і впровадження єдиної монетарної політики;
2. управління валютними резервами та проведення валютних операцій;
3. підтримка функціонування платіжно-розрахункових систем;
4. емісія готівки;
5. співпраця в сфері банківського нагляду;
6. консультування органів влади;
7. збір і обробка статистичних даних.

На відміну від США, у Європі банки тісніше пов'язані з великим бізнесом. Значну роль відіграють фінансово-промислові групи, які об'єднують комерційні банки та промислові компанії. Через це банківський сектор орієнтований, в

основному, на корпоративних клієнтів. Популярними тут є продукти, пов'язані з фінансуванням масштабних інфраструктурних проєктів, виробництва, зовнішньоекономічної діяльності та інвестування.

Європейська модель банківської системи відзначається стабільністю – банки часто мають можливість покривати фінансові втрати за рахунок власного капіталу. Її перевагами є надійність, універсальність банків та широкий спектр послуг. Проте вона менш гнучка та більш консервативна в порівнянні з американською.

Японський ринок банківських послуг. На відміну від європейської, банківська система Японії сформувалася порівняно нещодавно, на базі американської моделі. Вона має трирівневу структуру:

- ✓ Перший рівень – Центральний банк Японії (Банк Японії), який є незалежною юридичною особою, більшість акцій якої належить державі.
- ✓ Другий рівень – комерційні банки (міські, регіональні, довгострокового кредитування, трастові).
- ✓ Третій рівень – кооперативні кредитні установи, такі як поштові банки та кредитні спілки, що переважно працюють з населенням.

Функції Банку Японії охоплюють:

1. випуск готівки та контроль її обігу;
2. валютні операції та підтримання стабільності курсу єни;
3. розрахунково-касове обслуговування урядових структур і соціальних програм.

За спостереженням Ю.Є. Холодної, основною рисою японського банківського ринку є формування фінансово-промислових груп навколо великих комерційних банків. Саме «міські банки» мають найбільший вплив – їх частка в загальному банківському капіталі сягає 35 % [7].

Особливістю японського ринку є висока технологічність – банківські послуги максимально автоматизовані й доступні через термінали

самообслуговування. Саме тому японську модель активно переймають інші країни Азії.

Ісламська модель банківської системи. Ця модель діє в країнах Азії, Близького Сходу й Північної Африки. Її головна особливість – дотримання принципів шаріату. Основною відмінністю є повна відмова від позичкового відсотка. Банки не нараховують відсотки за вкладами, а замість цього спрямовують кошти клієнтів в інвестиційні проекти, розподіляючи прибуток між учасниками.

Ісламська модель принципово відрізняється від європейської та американської не тільки в структурі, а й у філософії функціонування. Всі основні відмінності між моделями наведено на рис. 1.

Однією з очевидних переваг ісламської моделі банківської системи є її орієнтація на фінансування реального сектора економіки. У цій моделі прибутки банків формуються в результаті їх фінансово-господарської діяльності, а не залежать від монетарної політики центрального банку. Водночас існують і певні обмеження: зокрема, заборона на використання позичкового відсотка звужує спектр доступних банківських операцій і обмежує перелік фінансових послуг, які банки можуть надавати.

Порівняльний аналіз моделей інституційної організації банківських систем дозволив виявити їх сильні та слабкі сторони, та визначити можливі елементи для використання для вдосконалення національних фінансових систем. Так американська модель відзначається високим рівнем гнучкості та динамізму. Її головна перевага полягає у стимулюванні конкуренції та сприянні фінансовим інноваціям дозволяючи швидко інтегрувати новітні банківські технології, розвинути фінтех-сектор, забезпечуючи широкий доступ споживачів до сучасних банківських продуктів.

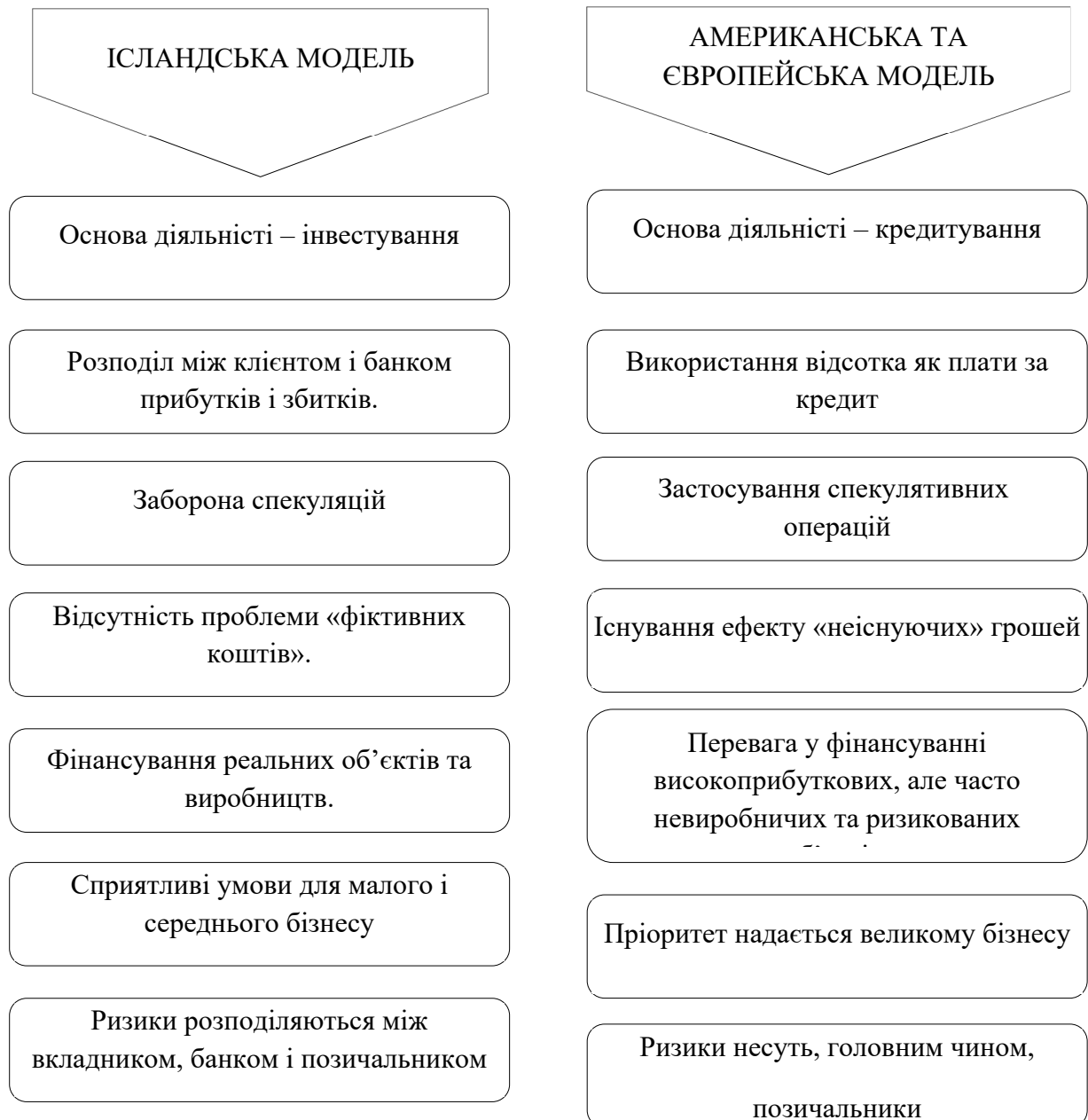

Рис. 1 Основні відмінності функціонування ісламського від американського та європейського ринків банківських послуг
Джерело: сформовано авторами на підставі [9 – 15].

Водночас значна залежність від ринкових механізмів і обмежене державне втручання роблять цю систему більш вразливою до фінансових криз та коливань кон'юнктури. Європейська модель банківської системи орієнтована на стабільність та довгострокову стійкість банківської системи. Вона базується на універсальності банків, що виконують одночасно депозитні, кредитні та

інвестиційні функції. Це дозволяє ефективно поєднувати банківську діяльність із потребами промисловості та реального сектору економіки. Основною перевагою цієї моделі є високий рівень надійності та контрольованості фінансових процесів. Проте надмірна зарегульованість і залежність від державної політики можуть стримувати швидку адаптацію до глобальних фінансових та технологічних новацій, що знижує конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Японська модель банківської системи поєднує риси державного контролю та активної інтеграції сучасних технологій. Вона вирізняється гнучкістю в управлінні економічними процесами, адже державні органи не лише регулюють діяльність банків, а й задають стратегічні напрями їхнього розвитку. Тісний зв'язок банків із промисловими корпораціями забезпечує довгострокове фінансування інновацій. Однак висока концентрація банківського капіталу та залежність від політичних рішень можуть створювати ризики недостатньої незалежності банківської системи. Європейська модель є унікальним прикладом уніфікованого підходу до організації банківських ринків у межах інтеграційного об'єднання. Її ключовою перевагою є гармонізація правил і стандартів для всіх держав-членів Європейського Союзу, що створює єдиний фінансовий простір і підвищує стійкість банківських систем до кризових явищ. Наднаціональні інституції, зокрема Європейський центральний банк, забезпечують єдиний нагляд та контроль за найбільшими фінансовими установами, що знижує ризики системних криз. Разом із тим така модель може обмежувати гнучкість національних урядів у проведенні власної банківської політики, що інколи призводить до конфлікту інтересів між наднаціональними органами та окремими країнами-членами.

Отже, жодна з моделей не є універсальною чи ідеальною. Кожна з них формувалася під впливом специфічних історичних, економічних і політичних обставин, і тому має свої унікальні риси.

Висновки. Інституційні засади банківської системи є фундаментом функціонування ринку банківських послуг, адже саме вони визначають рівень

його стабільності, ефективності та здатності адаптуватися до викликів глобалізованої економіки. Аналізовані моделі банківських систем мають як сильні, так і слабкі сторони, які зумовлені особливостями історичного розвитку, економічної структури та політичного середовища. Світовий досвід засвідчує, що ефективність банківського сектору значною мірою залежить від поєднання ринкових механізмів із державним регулюванням, а також від здатності інституцій швидко реагувати на фінансові й технологічні трансформації. Найбільш успішними виявляються ті моделі, що забезпечують баланс між інноваційністю та стабільністю, між гнучкістю ринку й захистом інтересів споживачів. Для України актуальним є формування власної інституційної моделі розвитку ринку банківських послуг, яка б поєднувала гнучкість та інноваційність англосаксонського підходу, стійкість і зв'язок з реальним сектором континентальної моделі, стратегічну орієнтацію держави, характерну для азійських країн, а також регуляторні стандарти та інтеграційні механізми Європейського Союзу. Запровадження такого комплексного підходу дозволить підвищити конкурентоспроможність банківського сектору, забезпечити довіру споживачів і сприятиме інтеграції України у глобальний фінансовий простір

Список використаних джерел

1. Дзюблук О., Васюренко О. Інституційні засади функціонування банківської системи : монографія. Київ : КНЕУ, 2018.
2. Лютий І. О. Банківська система України: проблеми розвитку та регулювання. Київ : КНЕУ, 2019.
3. Міщенко С. В. Регулювання та нагляд у банківській діяльності: сучасні тенденції. *Фінанси України*. 2020.
4. Далгіч К. В. Проблеми, тенденції та напрямки удосконалення інституційного розвитку банківської системи України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка та управління*. 2018. Т. 29 (68), № 3. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_3/33.pdf

5. Overview of the Federal Reserve System : electronic resource. URL: https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/files/pf_1.pdf
6. Буряк О. П. Банківська система США. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 233–238.
7. Пономаренко О. Перспективи застосування зарубіжного досвіду у сфері правового регулювання споживчого кредитування в Україні. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2016. № 1/1 (17). С. 46–51.
8. Холодна Ю. Є., Рац О. М. Банківська система : навч. посіб. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2013. 316 с.
9. Пшик Б. І. Ісламська фінансова модель: особливості, фінансові інструменти, світові тенденції. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2013. № 2. С. 20–24.
10. Bankrate. Guiding you through life's financial journey : electronic resource. URL: <https://www.bankrate.com/>
11. Веретельников І. О. Світові моделі державного регулювання банківського сектора. *Державне будівництво*. 2023. № 1 (33). С. 148–162. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-13>
12. Bruno V., Shim I., Shin H. S. Comparative assessment of macroprudential policies. *Journal of Financial Stability*. 2017. Vol. 28. P. 183–202. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2016.04.001>
13. Banking market research reports : electronic resource. URL: <https://www.cognitivemarketresearch.com/list/banking-finance/banking>
14. Маслак Н., Примостка Л. Фінансові інновації у банківській діяльності: виклики цифровізації. *Економіка та держава*. 2021.
15. Кашпрук Ю. А. Міжнародний досвід реформування банківських систем у розвинених країнах світу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.3. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_3/150_Kaszpruk_20_3.pdf
16. Stiglitz J. E. Globalization and its discontents revisited: anti-globalization in the era of Trump. New York : W. W. Norton & Company, 2018.

17. Марценюк-Розарьонова О. В., Шмігельська В. В. Аналіз сучасного стану ринку банківських послуг в Україні та напрями його розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6594>
18. Ігнатюк О., Колоша В. Концентрація ринку банківських послуг України: сучасний стан та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2024. № 1 (224). DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2024/224-1/5>
19. Ferreira C. Competition and stability in European Union banking sector. *International Advances in Economic Research*. 2023. Vol. 29. P. 207–224. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11294-023-09880-z>
20. The future of jobs 2020. World Economic Forum : electronic resource. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf